

Birgitta Ohlsson: Tal i Stockholms synagoga vid minnesdagen av Kristallnatten

Talare

Birgitta Ohlsson
EU-minister

Datum

9 november 2010

Plats

Stockholms synagoga

Överlevande med familjer, ambassadörer, kära vänner i Judiska församlingen. Det är stor ära att få representera Sveriges regering som folkpartist och liberal EU-minister – en kväll i synagogan att minnas alla judar som mördades under nazisternas folkmord. 72 år sedan Kristallnatten, novemberpogromen.

För mig är det oerhört speciellt att Per Ahlmark är här. Han om någon svensk politiker har alltid avslöjat antisemitismens fula tryne varthän det dykt upp. Du är en politisk ledstjärna för mig och så många här i dag.

”Det är oktober 1938. Jag heter Dora, bor i Essen och är tretton år. Jag älskar att simma. En dag vid det lokala badhuset kommer min lärarinna till mig. Hennes ögon är fyllda av tårar när hon säger: ”Juden können nicht schwimmen hier mehr”.

Att inte få simma gör att min egen värld rasar i en tillvaro som redan rasar för oss judar som trakasseras. Kristallnatten. En granne försöker skydda oss. Men nazisterna har bestämt sig. En yxa kastas in genom fönstret. Den träffar nästan mitt huvud. Vi flyr till Holland”.

”Och jag, jag heter Inge, har inte syskon och bor med min mamma Regina och min pappa Berthold i Kippenheim i sydvästra Tyskland. Jag är bara en liten flicka som knappt fyllt fyra år den 9 november 1938. Jag glömmer aldrig den dagen. Nazisterna kastar in tunga stenar genom vårt fönster. Mamma, mormor och jag gömmer oss i det stora huset. Jag håller min älskade blunddocka Marlene hårt. Men morfar och pappa är plötsligt försvunna. De har deporterats till koncentrationslägret Dachau”.

”Det är tidig morgon den 10 november 1938. 50 SA-män slår sönder det judiska barnhemmet i Dinslaken. Barnens leksaker kastas ut på gatan och de små slängs

på upp kärror. Några tonåriga pojkar tvingas dra kärrorna med barnen genom gatorna fulla av åskådare som tittar på. Stadens synagoga brinner och krossat glas täcker deras väg fram på smala ben”.

Dora, Inge eller de anonyma barnhemsbarnens öden är inte unika i sin grymhet. Judiska kvinnor kastas ut genom fönster, judiska män skjuts, slås ihjäl med stenar knivar. Många begår självmord.

Kristallnatten skedde varken i ett politiskt eller privat vakuum. Redan 1933 upprättades det första koncentrationslägret Dachau.

Kristallnatten skedde i ett samhälle där acceptansen av judehatet som först mött smärre protester, följt av likgiltighet nu andades matt anpassning. Redan 1935 instiftades antisemitiska Nürnberg-lagarna.

Kristallnatten skedde som en nazistisk generalrepetition av Förintelsen när 30000 tyska judar fördes till koncentrationsläger, flera hundra mördades, 7500 judiska butiker krossades, 267 synagogor sattes i brand.

Professor Yehuda Bauer skriver: ”År 1938 markerade vändpunkten för den tyska och europeiska judendomen”.

1938 då man drog för rullgardinen hemma när den judiske äldre mannen slogs blodig på gatan.

1938 då man inte lät sina barn leka med sina judiska skolkamrater på grund av raslagar.

1938 då man tittade bort när skrämmande nazister satte upp skyltarna *Kauft nicht bei Juden* i affärer.

Efter 1945 hette det i ångerns tidevarv, ”men jag valde ju inte nazismen. Jag stod utanför”.

”Men att inte välja är också att välja” som det gamla ordspråket på jiddisch lyder.

Viktor Frankl, överlevande från Auschwitz har sagt ”Du är inte alltid fri att välja

omständigheterna i ditt liv. Men du kan alltid välja vad du gör av omständigheterna”.

Kom ihåg att bara tre månader efter Kristallnatten samlades Uppsalas studenter i kårens tennishall – Bollhusmötet – för att ta ställning om tyska judiska läkare skulle få stanna i Sverige. Studenterna sa nej.

På dagen 51 år efter Kristallnatten den 9 november 1989 föll Berlinmuren. Ett delat Tyskland kunde enas. Sedan dess har europeisk integration tagit stora kliv.

Den europeiska unionen är byggd på ruinerna efter världskrig. Fundamentet är alla människors lika värde och att det bara finns ett värdigt styrelsesätt demokrati.

EU:s medlemsstater är förenade i mångfalden. Det är vår styrka. Men intoleransen jäser. Islamistiska fundamentalister hotar det fria ordet med våld, nynazister ifrågasätter Förintelsen och muslimska kvinnor hotas när de bär slöja. Europas mångfald får aldrig bytas mot enfald.

72 år har gått i kväll sedan hatets natt Kristallnatten, förmörkade Europa den nionde november 1938.

Främlingsfientliga partier har lyckat etablera sig i hela EU med sitt hat mot romer, judar och muslimer.

Som nyutnämnd EU-minister kritiserade jag hur illa romer behandlas. För det fick jag utstå kritik. Men jag kommer aldrig att tystna när det gäller att stå upp för EU:s värderingar.

Förintelsen – av romerna kallad Porrajamos uppslukandet har hamnat i historiens skugga. Vi måste börja berätta om Porrajamos i Europas klassrum.

Vi vet inte hur många romer som mördades, de var sällan mantalsskrivna och levde i samhällets utkant.

Men inte heller antisemitismen i Europa dog året 1945.

”Vi har aldrig varit så rädda som vi är nu”, sa i år Péter Feldmájér, ordförande

för Ungerns judiska församlingar.

60 procent i Ungern anser att judar har för mycket makt i affärsvärlden.

54 procent i Österrike anser att judarna talar för mycket om Förintelsen.

I mitten av december förra året skanderade hundratals ortodoxa kristna antisemitiska slagord i Moldaviens huvudstad Chisinau samtidigt som de rev en upprest traditionell nioarmad judisk ljusstake.

Nästan varje vecka skändas en judisk begravningsplats i Tyskland. Uppemot 20 procent av tyskarna anser att judar har för stort inflytande i rättsväsende, finansvärld och medier.

31 oktober kastades en bensinbomb mot en nybyggd synagoga i Mainz i Tyskland.

I natt vandaliserades en synagoga i Israel. I dag attackerades en ung judisk man i Sydafrika. Häromveckan spreds antisemitiska flygblad under de ukrainska lokalvalen. Irans diktator Mahmoud Ahmadinnejad fortsätter att spy ut sitt judehat.

Men Sverige är inte heller förskonat.

För första gången har ett parti med rötter i den organiserade rasismen Sverigedemokraterna valts in i Sveriges lagstiftande församling.

Forum för levande historia presenterade förra veckan en studie av svenska gymnasieungdomars attityder mot judar, romer, muslimer, homosexuella och invandrare.

Det finns en kärna av omkring 20 procent av de unga som uttrycker tydligt intoleranta attityder.

En elev av fem har en negativ inställning till en person bara för att han eller hon är jude. Intoleransen bland gymnasieungdomar har ökat när det gäller judar. Hälften av ungdomarna osäkra på sina åsikter när det gäller sin inställning till judar. När elever år 2003 fick värdera påståendet ”Judarna har för stort

inflytande i världen idag” så instämde 15 procent. Motsvarande siffra nu är 19 procent. Ju mer undervisning eleverna fått om Förintelsen desto mer positiva till judar.

Antisemitismen i Sverige lever. Malmö som den ort i landet där judar allra mest är utsatta för hat, hot och trakasserier. vilken judar kan inte bära kippa eller Israels flagga i det offentliga rummet utan att utsättas för kränkningar, hot, våld och trakasserier. I Malmö har den gamla judiska begravningsplatsen utsatts för brandattentat. Antalet anmälda brott med antisemitiska motiv ökade med 57 procent år 2009. Att judiska byggnader brunnit i Sverige på 2000-talet är skamligt.

I kommunen Grästorp valdes ”Svenskarnas parti” in i Kommunfullmäktige. Flera av de ledande personerna har en bakgrund i nazistiska Nationalsocialistisk front. För första gången sedan 2:a världskriget folkvalda nazister.

Politisk extremism utgör ett hot mot demokratin och är inte endast en angelägenhet för regeringen. Jag är stolt över att Sveriges Kommuner och Landsting, idag på årsdagen av Kristallnatten, presenterat en sammanställning med framgångsrika exempel hur man lokalt förebygger våldsbejakande politisk extremism.

Exemplen tar upp viktgrupperingar, vänsterautonoma grupper och islamistisk extremism.

Alla som värnar demokratin måste oroas över antisemitismen. Den är ett hot mot oss alla.

Ingen jude ska vara rädd för att gå till synagogan. Ingen jude ska vara rädd för att bära kippa eller davidsstjärnan öppet. Ingen jude ska vara rädd för att fira judiska högtider.

Ni kanske minns trettonåriga Dora jag berättade om. Hon som älskade att simma. Dora smugglades till England under kriget. Resten av familjen utrotades i Auschwitz och Sobibor.

Eller lilla fyraåriga Inge. Hon deporterades till Theresienstadt med sina föräldrar. Hela familjen överlevde mirakulöst. Vid krigets slut 1945 höll

elvaåriga Inge fortfarande dockan Marlene i sin famn och det gör hon än i dag när hon berättar om Förintelsen för amerikanska barn.

Och det är allas vår plikt att hålla minnet av Förintelsen, Kristallnatten och mördandet av sex miljoner judar, romer, funktionshindrade, politiskt oliktankande vid liv och ge det vidare till våra barn och våra efterlevande.

Som det står skrivet i Talmud: ”När du undervisar din son, undervisar du också din sonson”.

Som feminist och mamma till lilla Stella, fyra månader, vill jag förstås säga:

”När du undervisar din dotter, undervisar du också din dotterdotter”.

Att Stella får höra om sin farfarsfar Abraham Kleinberg, ensam överlevande, vars fru och döttrar mördades av nazisternas utrotningspatruller i Polen och Ukraina 1941.

Att Stella får minnas sin farmorsfar David Szarfharc soldat i Röda Armén – vars fru och barn sköts av nazisterna som alla gömda judar i vitryska byn 1943.

Att Stella får berättas om sin farmorsmor Felicia Szarfharcs tid i ghattot i Lodz när hon förlorade hela sin familj i Polen.

Att det viktigaste jag och hennes pappa Mark kan lära henne är Eli Wiesels ord: ”Motsatsen till kärlek är inte hat. Motsatsen till kärlek är likgiltighet”.

Taggar

2010, 2010-tal, Folkpartiet Liberalerna, Kvinna, Liberalerna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/birgitta-ohlsson-tal-i-stockholms-synagoga-vid-minnesdagen-av-kristallnatten>